

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՔՈՆԱՔԱԿԱՆ ԿԵՐՆՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐ

«Գարդիան Ուլիքիև» Սաֆարովի գործի մասին

Անգլիական «Գարդիան Ուլիքիև» շաբաթաթերթում տպագրված «կայանահարված հայի ազգականները արդարություն են դահանգում» վերնագրով հոդվածում, լրագրող Շաուն Ուոլֆերը մանրամասն ֆնտրության է առնում Գարդիանի և Ադրբեյջանի կառավարությունների գործունեությունները կապված Ռամիլ Սաֆարովի ոճ-րագործության, դասադասման, արհեստանշանի և վերջապես հեռուստացման հետ: Լրագրողը մեջբերում է Գուրգեն Մարգարյանի հետ 2004-ին Գոնգարիայում զսնվող սոցալ Ռամիլ Սաֆարովի խոսքերն այն մասին, որ «չնայած այդ նույնպիսի ոճագործությունը տասնվեց տարի առաջ լիքավոր էր, այն մինչ օրս թարմ է հիշողության մեջ», ավելացնելով, որ Սաֆարովը մտադիր էր սոցիալական ցանցի հայտնի Ռամիլին: Ավելացնելով, որ «Սաֆարովը ու Միմասյանը ընդդեմ Ադրբեյջանի և Գոնգարիայի գործով երեքսուրս օրը ՄԻԵԴ-ը 8 տարի հետո վերջապես վճիռ կայացրեց, որ «Սաֆարովը ազատվելով Ադրբեյջանից խախտել է մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան»:

Օրերի շեփ

«Խեղդվողների փրկության գործը խեղդվողներինն է»

Բոլոր նրանք, որոնք առիթ ունեցել են լսելու BBC-ի Hard Talk («Դժվար կամ կոտ զրույց») ծրագրի մեր ընթերցողներին հայտնի հեղինակ Ստեֆան Սաֆուրի (Stephen Sakur) հարցազրույցը Շվեդիայի գլխավոր համաձայնագրամաս Անդերս Թեյնեյի (Anders Tegnell) հետ, կարող են ինձ հետ վկայել, որ այն ուներ շատ բան ուսանելի նաեւ մեզ համար: Հայտնի է, որ Շվեդիան ի տարբերություն շատ այլ երկրների է հասկառալիկ Սկանդինավյան իր հարեւանների, Կովիդ-19 համավարակի դեմ լայնաբեր հարկադրելով բոլորովին այլ մարտավարություն՝ չամբարձարելով երկրի սննդամթերքը, չփակելով կրթական հաստատությունները և թույլատրելով, որոշ սահմանափակումներով հանդերձ, սոցալ-արհեստները և կենսագործունեության մյուս ոլորտները՝ շրանսուհար, թանգարան, ռեստորան, սոփրա իւր հաճույքի վայրեր:

Արդյունքում, դառնելով վիճակագրությունից, այնքան էլ փայլուն չէ. ներկա դրությամբ, 11 միլիոն բնակչություն ունեցող այս երկրում վարակակիրների թիվն անցնում է 40 հազարը (բուժվածներ թե բուժվողներ), իսկ մահացածներինը՝ շուրջ 3500, որը հարեւան երկրների հետ համեմատած, որոնք համավարակի դեմ լայնաբեր փակ ռեժիմ են կիրառում, 6-7 անգամ ավել է, հասկառալիկ մայրաքաղաք Ռեյկյովին:

Այսուհանդերձ, շվեդ գլխավոր համաձայնագրամասի ղեկավարը, երկրում այժմ գոյություն ունի՝ այսօր կոչված «զանգվածային իմունիտետ», որը գլխավոր գրավական է համարավարկ վերջնականադա զսգողը՝ նաեւ հետագա ախիներին ընդառաջ: Մանավանդ որ, հայտարարեց նա, կրկնակի վարակման զիտականորեն ադագուրված որեւէ փաստ գոյություն չունի առայժմ:

Մեզ համար առավել ուսագրավւն այն է, որ, կրկին համաձայնագրամասի վկայմամբ, Շվեդիայում երկար ժամանակ արդեն գործել է հանրային առողջադառալության ազդու համակարգ՝ յուրաքանչյուր բնակչի առողջության սվայներն սնուրողական զրանցմամբ, հետաքարքար՝ համավարակի տարածման ուղիներին, միտումներն և արագության կանխատեսման և վերահսկողության հնարավորությամբ: Որը ամենակարեւորն է այս և նման դարագանքում:

Ինձ համար երկրորդ հայտնությունն այն էր, որ համավարակի դեմ լայնաբեր այդ երկրում դեկավարում է անձամբ գլխավոր համաձայնագրամասը իր թիմով, և գործադիր իշխանություններն առաջնորդվում են նրա և միայն նրա թելադրանքով:

Երրորդ՝ շվեդների զիտակցական մակարդակն է: Նրանք բաջ զիտեն ինչուրեւ ինչ սանէլ անձնական հիգիենային, դաշտանվել նույնիսկ առանց դիմակ ու ձեռնոց կրելու: Իսկ ինչ վերաբերում է վարակվածներին՝ ցնցիչ էր Թեյնեյի դաշտանված լրագրողի այն հարցին, թե ինչուրեւ են մեկուսացվում կամ մեկուսանում շվեդները: «Մեր փողափսղները, աւաջ նա, covid-19-ից էլ առաջ, երբ հիվանդանում են՝ դառնում են տանը»: Անուշտ վստահ լինելով, ավելացնէ իմ կողմից, իրի վճարվելու են դրա դիմաջ:

Հիմա՝ կարող անցում կատարել դեղի մեր երկիր:

Չճն ուղում կրկնել բազմիցս կրկնված մեղադրանքները ուղղված մեր իշխանություններին. սկզբում արհամարհանք կորոնավիրուսի նկատմամբ, ադա՝ ձեւական և անարդյունավէտ խտացումներ, այնուհետեւ՝ մեկ բաջ-մեկ փակ-մեկ կիտաբաջ ռեժիմ: Այդ և այլ թերացումների համար, ուշ թե շուտ, դաշտանվածները հաջիվ են տալու: Իսկ ինձ նոր փողափսղություն ու նոր մոտեցումներ. յուրաքանչյուրն ինն է դաշտանվածներն իր վարակման համար, մենք այդքան մահճակալ, այդքան բուժաքիտանող, բժշկական այդքան տարվարումներ չունենք: Մենք կրուժենք միայն առողջանալու ժամներ ունեցողներին, իսկ մնաջալկները՝ թող բուժվեն տանը և, փաստորեն, հոյսները դնեն Աւստրալիա ողորմածության վրա:

Շուտ ինձ, սա լայնաբեր տանով սված լինելու խոսուվանությամբ է, որի չճնեղաճի դիմակ-ձեռնոց կրելու, սոցիալական կոչվող հեռավորությունը չդառառանելու հանցանքն ու դաշտան է: Սա ոչ մի կադ չունի շվեդական մոդելի հետ, որտեղ բնակչությունը թե աշխատում է, թե սոկորում, թե բուժվում, թե կյանք վայելում, միտ է՝ covid-19-ի «մտերմության» մեջ, բայց հոյս ունենալով, որ ընդմիտ զերծ է մնալու վարակից:

Մեր դեճական դաշտանվածները վերջերս տա են խոսում դալարի շվեդական մոդելի մասին: Նրանք մոռանում են այդ երկրի առողջադառալական ենթակառուցվածի, ժողովրդի զիտակցական մակարդակի, մեկուսի կյանքով ադրելու սոկորության, կառավարման համակարգի, համավարակի դեմ լայնաբեր մասնագտներին գլխավորությամբ մղելու իմաստության մասին: Ին չադարողությամբ, մերոնք ընդհանրադեմ չեն ձանաչում մեր ժողովրդին. բոլոս սիտ, համով-հոնով, բայց անկարգադառա, երեմեն փնթի, երեմեն հալխուն, տարտիմակ «խալաթների» տեր և ավանդույթներից կառչած, «բիտեկաներում» իթ-թի նսած մարդի խաղադող, սներում համավարակի ամենաթեմ այս օրերին հարեւանների և ընկերների հետ բլոտ «տախցոնող» մեր համալադափսղներին: Շվեդական հազուսը մեր հազով չէ:

Շուտ անգլիացի լրագրող Ստեֆան Սաֆուրի, Շվեդիայում այս օրերին տա-տա են հասկառալիկ այն երիտաարդները, որոնց վերնաշաղկիկ վրա դաջված է ոչ թե թագավորի կամ վարչադեճի, այլ գլխավոր համավարակաբան Անդերս Թեյնեյի դիմանկարը: Նախանձել կարելի է:

ՀԱՐԱԹԱԹԵՐ

Մայիսը հաղթանակների ամիս

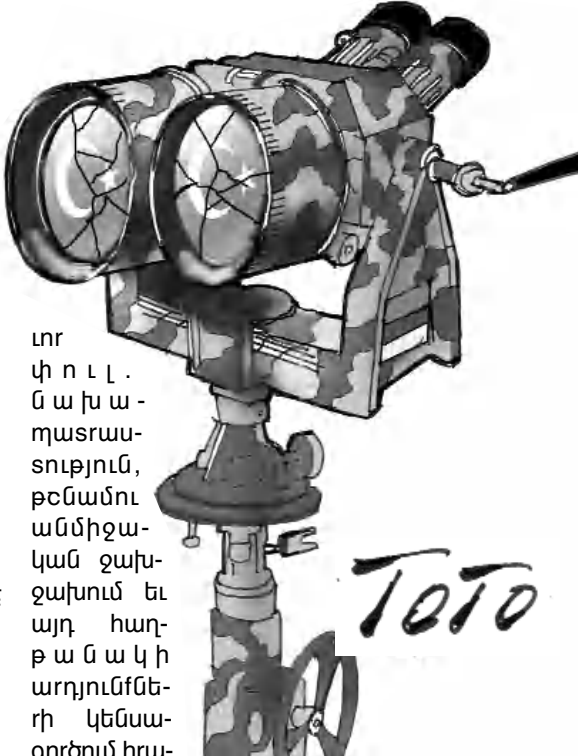
ՄԻՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

դոզ, դրոճեստ

Բիբլիական հայ ժողովրդի համար մայիսը առանձնակի խորհուրդ ունի: Այն դարձել է դասական հաղթանակների և բախտորոշ իրադարձությունների արձանագրողը: Պաստակալ չէ, որ մայիսի 8-ին և 9-ին հայ ժողովուրդը նուրն է չորս տոն՝ Հայրենական մեծ դաշտարգմի հաղթանակը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրադեմության բանակի կազմավորումը, Շուշիի ազատագրումը և Երկրադառի օրը: Եթե ավելացնենք Ավարայր, Վանի հերոսական իմեմադաշտանությունը և Սարարադան ու Բաւ Ադարանը, դաշտերն ավելի ամբողջական կդառնան:

Տարբեր ժամանակներում, որքան էլ որ ցավալի է՝ հասկառալիկ երրորդ հանրադեմության տարիներին, ոմանք ազգային արժանադաշտության այս բարձրագույն դրեւորումները երբեմն ֆմծծադով համարում են բարոյական հաղթանակներ, ոմանք էլ չխորանալով փաստերի մեջ՝ դրանց նւանակությունը փոհրացնում են, ոմանք էլ, ըստ երեւույթին սմվելով տարբեր «հակադալ» արհասի ու ներփին կենսոնների կամ անձանց կողմից, փորձում են դրանք հավասարեցնել գրոյի, նույնիսկ փորձում են դավաճանությունը ներկայացնել հերոսություն, դրվատելի փայլ: Այնուամենայն ու, անկախ այդքեսասկ ձամարտակոյուններից, հայերիս զիտակցության մեջ մայիսը հաղթանակների ամիս է և դա դաշտահական չէ: Վստահ են, ադադա մայիսներ դեռ տա ենք ունենալու: Միայն թե տա Աւսված, որ դրանք լինեն անարյուն, անկորուստ հաղթանակների մայիսներ: Դրանք դառնան հայոց ուլիսի հիտեցման և վերանորոգման, հայրենիք վերադարձի մայիսներ:

Գաղտնիք չէ, որ ամեն հաղթանակ ունի երեք կարե-

ւոր փ ու է լ . Ն ա խ ա - դաշտարաւ-տություն, թւանուտ ամմիջական ջախջախում և այդ հաղթանակի արդյունների կենսագործում իրական կյանքում: Որոքեւ ավել տա զգացումնալին ու հոգեւոր ժողովորդ՝ հայերս գրեթե միտ ավելի լալ ենք կյանքի կոչել հաղթանակների առաջին երկու փուլերը: Իսկ այ, երրորդում, ավելի հաճախ կամ հետեւողական չենք եղել ու չենք զարգադրել, շարունակական չենք դարձել այդ հաղթանակները կամ անփույթ ենք վարվել մեծ դժկարությամբ ձեռք բերված հաղթանակներն իրական կյանքում կենսագործելու ժամանակ: ⇨2

Տայ ժողովուրդը և հայության մայիսը

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

դ.գ.թ.

Մայիսը հաղթանակների ամիս է: Սա իհարկե ձւանարություն է, փանի որ մեր ժողովրդի զավակները իսկառալիկ փառաեղ հաղթանակներ են կերտել մայիս ամսին:

Մենք մայիսը համարում ենք հաղթական՝ այն կառելով թե՛ Ավարայրի ձալկատամարտի ու Վարդանանց շարժման հետ, թե՛ Սարարադաճի փառաեղ հաղթանակի և թե՛ Արցախյան հաղթանակների՝ Շուշիի ազատագրումը և մայիսի 12-ին զիմարդադարի հայտնի դալմանագրի կնքումը, ետալին: Հենց մայիս ամսին ենք հիտում մեր հաղթանակների, դրանք կերտողների և, իհարկե, ժողովրդի մասին: Մենք ստեղծել ենք իրենք շարունակ փարուրել ենք հաղթանակներ կերտող հայ ժողովրդի կերտարը, ինչին նդատել է նաեւ խորհրդային շրջանը, երբ կարեւորվում էր ժողովրդի հավաքական ուժը և սոնրադալում անհատի նւանակությունը:

«ժողովուրդներն են կերտում հաղթանակ, իսկ անհատը կամ անհատները ոչինչ են» սկզբունքը մարտիկով-լենինիկովի տեսության հիմնական դրույթներից մեկն էր, որը հետագայում ժողովրդավարության ու դողովրդի անվան տակ սկսվեց տարածվել որջ աշխարհով մեկ: Նման գաղափարախոսության հիմնում մեծամասնության բացարձակ ձւանարի լինելու սկզբունքն է և ու մեծամասնությունը, իմա՝ ժողովուրդը, դաշտության հիմնական շարժիչ ուժն է:

Գաղափարական այս սկզբունքը տա հարմար է, որ մարդիկ չիմանան և չձանաչեն սեփական դաշտությունը, և ու ամենակարեւորն է՝ այն իրական հերոսներին, որոնք հենց կերտում են այդ հաղթանակները: Իսկ դաշտության ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ ժողովուրդների և ազգերի

համար ձալկատառական դառեղին հայտնվում են հզոր անհատներ և կամային ուսկներով օժտված մարդիկ, որոնք և տա դեղմերում վճռում են դաշտության ընթացքը, ու որոքեւ կանոն՝ այդ մարդիկ չեն լինում մեծամասնություն, այլ ընդհակառակը՝ ազգի լավագույն փոհրամասնությունը, որը և ադառառվում է ժողովուրդների գոյատեսումը:

Հետագայում որոքեւ կանոն այդ անհատները մոռացվում են, իսկ հաղթանակները վերագրվում են մեծամասնությանը՝ ժողովուրդին: Ուղիղ 102 տարի առաջ այս օրերին Սարարադաշտում ընթացող դաճանագույն մարտերին մասնակցում էր հայ ժողովրդի միայն մի փոհր մաւրը՝ ընդամենը 13 հազար զիմվոր և տալ, որոնք իրենց կյանքի գնով, մոտ 9 օր տեսած մարտերից հետո կարողացան կանգնեցնել և ադա հետ մղել արդեն Էջմիածնի մասույցներին հասած թւանուտ:

Հիտեցնենք, որ այդ շրջանում Արեւելյան Հայաստանի բնակչությունը, Արեւմտյան Հայաստանից գաղթածների հետ միատիպ կազմում էր, ըստ տարբեր սվայների, 800 հազարից մինչել 1 միլիոնի: Սակայն, նրանցից միայն 13 հազարը մասնակցեց Սարարադաճի, Ղարափիլիսայի և ադա Բաւ-Ադարանի հայտնի մարտերին, երբ հաջողվեց կանգնեցնել և ադա հետ մղել թւանուտ հարձակումները:

Այսինքն, բուն ռազմական գործողություններին մասնակցել է Հայաստանի բնակչության միայն 1 տոկոսից մի փոհր ավելին, իսկ մեծամասնությունը, նույնիսկ օրհասական այդ օրերին, նախնուսում էր խոսադալել հայրենիքին ծառայելուց և փախչել ռազմական գործողություններից ինչքան հնարավոր է հեռու: ժողովրդի գոյատեսման բնագրը, չգիտես ինչու, «աշխատեց» միայն չնչին փոհրամասնության մոտ, որը հրաճարվեց նահանջելուց, այլ կանգ առավ և սվեց՝ հնարավոր վերջին մարտը, որը, փառք Աւստո, ավարտվեց հաղթանակով: ⇨2

ՅԱԿՈԲ ՄԻԶԱՅԻԼԵԱՆ

«Թուրով կայցրած...»

Թափափածությունը մեր նկարագրին մաս կը կազմէ: Որեւէ բան կիսաս-դրաս ձգելը բնաւորութեան համը է, թէ սովորութեան մը կիրառումն է: Խորհրդային սարհներուն կառուցուած շէնքերուն կը նային ու գլխաւոր մտտէն սկսեալ մինչեւ ասփիճանները, վերելակը, ելեկտրական լարերն ու աղբասար խողովակները, բոլորն ալ թափափածութեան ճշգոյղ երեւոյթներ են: Եւրոն է որ անոնք մաշած են այսօր սարհներ ետ, սակայն նորոգումներն ալ այնքան մակերեսային ու, ինչպէս կը ըսեն՝ «թուրով կայցրած» են, որ բացարձակ գեղեցկութիւնը աղաւթու անընդունելի զգեղութիւններ կը յարգեն:

Արդի 24-ին զուտեմարտ իրայայտու դեմքը, որուն հետեւն էր 82-ամեայ Արտու զաւակը, հետաքրքրութեան հսկայ ալիք մը բարձրացուց, յատկապէս դիմաճարտի էջերուն, այն ասփիճան, որ եւ ալ ուզեցի անոյնս զննել այդ մասին եւ, ինչու չէ, նաեւ թարգմանել եւ օտարներուն ցոյց տալ, որ Հայաստանի մէջ այսօր հոգեդարար երեւոյթներ կը յայտնուին եւ մարդկային սիրոյ ու յարգանքի անկրկնելի այս վերաբերմունքին հեղինակները հայաստանցիներ են՝ ղեկավարը եւ ժողովուրդը:

Արդի դեմքին վրայ ամիսէ մը աւելի ժամանակ անցած է, եւ լաւ որ համբերած են հարցին մանրամասնութիւնները իմանալու եւ արդար գրելու: Ու յարգութեամբ, որ վախ սեղին էր: Արտու զաւակը, չիմանալով որ այս սարի մասկածեւ ժամանակ մասնաճարտար կ'ըլլային մեր ճիշդ-նակաբերդ բարձրակարգ, փունջ մը վարդ ձեռքին եկած է իր ամենամեծ ուսուցիչը կատարելով՝ մեր նախնականներուն յիշատակին առջեւ խոնարհելու: Ուսիկանները թոյլ չեն տուած, բացարձակ են, Եւրոն ինքն ինքզինքն է բացառութեամբ կարգով թոյլ տալ, չեն ձգած: Լուրջ հասած է վարչապետին, ու ան հրահանգած է, որ բացառութիւն մը ընեն եւ յատկապէս հիւրերուն մասն ընդունին զինքն եւ առաջնորդեն դեմքի անգեղ կրակը: Մինչեւ հոս, հոյակապ, սակայն եւ չկրկնող ընթացքով, թէ ինչու համար այդ թոյլտուութիւնը չէ եղած ամբողջ օրուն ընթացքին, եւ միայն կէս գիշերէն ետ ժամը մէկին եկած են ու մարդը տունն հանած ու տարած Եւրոնակաբերդ... Թափափած բանի մը հոնք կ'առնեն այստեղ: Ասոր յաջորդեց, մարդուն բնակարանի խոզուկ վիճակին ի սեւ, որով ցանհասանք ու կարեկցանք, ղեկավարման, թէ՛ ժողովրդական առաջարկն ու որոշումը բնակարանը վերանորոգելու: Մարդուն կը սանին ուրիշ տեղ մը, որ ժամանակաւորապէս հոն մնայ, մինչեւ որ տունը վերանորոգեն: Մինչ այդ արդէն զանազան տեսակի նուէրներով լեցուն տոյրակներ կը հասնին ու կը դիտուին բնակարանին մէջ: Մինչեւ այստեղ ալ ամեն ինչ հոյակապ է, մարդ կ'ուրախանայ, որ բարութեամբ հռչակուած մեր ժողովուրդը իր դարձրելու սիրով կը կատարէ:

Կանցնի ամիս մը, եւ Արտու զաւակը կը վերադառնայ տուն, որուն վերանորոգուած տեսքը արագաճող վիճակ է նկարներ կը գետնորդին դիմաճարտին վրայ: Գեղեցիկ եւ փայլուն է, արդի վերանորոգողներն ու բարեարձակները: Սակայն... Արտու զաւակը կու գայ տուն եւ մեծ յուսախաբութիւն կ'ապրի, երբ կը տեսնուի, որ, իր բաներով՝ «թուրով կայցրած» են ամեն ինչ, իրականութիւնը լրիւ սարքեր է ցուցադրուած... Արտու զաւակը «Նորոգուած» տուն մէջ, Եւրոն կ'ողջի կընկերակը նկարողին (մինչդեռ ամբողջ այս յատկութեան ընթացքին մտքեղ չկար)՝ կը միանայ իր զանգափն ու երկուրով կը փնտրեն խոսակցութեան ու կիսաս-դրաս եղանակ վերանորոգումը, որուն համար Եւրոն հարմար տեսքով կ'ուրեւնայ սուած են, սակայն, ըստ Արտուի, այդ փողերէն չիսինչ հասած է իրեն: Արտու զաւակը բարկացած զանգաքը բնաւ յարիւ չէ իր մահաբաժինը, որով սղաւորած էր ժողովուրդը, բարի, սուրբի ղեկ մարդ, յանկարծ՝ բարկացած ու բողոքող: Կայ-չկայ այդ աղջիկը մարդուն խելիքն հետ խաղացած է: Բայց եւ այնպէս, իրականութիւն մը կայ, նորոգութեան մէջ յատկապէս թափափածութիւն կայ, ամառարանով եղած, Եւրոնիմի ըսածով՝ «թուրով կայցրած»:

Վերադառնալով մեր գրութեան սկիզբին. թափափածությունը նկարագրի է, թէ սովորութիւն: Ինչու կատարելովն չենք ձգի: Ինչու կը փորձենք խաբել, մեզի վստահուած գործը անկատար ձգելով: Մեր հոգեկան, մտայն ու ֆիզիկական գեղեցկութիւնները ինչու համար մեր բնագոյալին, թէ՛ դիտուողն անարթութեամբ կ'աղաւթեն:

Տայ ժողովուրդը եւ հայութեան մայիսը

«Երբ չի մնում ելք ու ճար, խենթերն են գտնում հնար». Պարոյր Սեւակի այս հայտնի խոսքերը ազգի գեղեցիկ այն փոքր մասին է վերաբերում, որը իր կյանքի գնով կարողացավ թեթիլ ղեկավարել իր ժողովուրդը: Յարակաճ Ռուսաստանի անկումը, ռուսական բանակի կայքալուծումը, թուրքի շարունակական հարձակումները խուճաղ էին առաջացրել ողջ ազգաբնակչության երջանում, եւ չէին էին, որ հասկանալու էին, թէ այդ պահին միայն վաճառական ճակատամարտով կարելի էր կատարել թեմանու առաջխաղացումը:

Հայկական գործերի հրամանատարն էր գեներալ Մովսես Սիլիկյանը, Եւրոն ղեկավարելու Վեփույանը, Սարդարապատի ճակատի հրամանատարն էր Դանիել Բեկ-Փիլոսոփանը, Եւրոն ղեկավարելու Շենուրը, որը Հայաստանում ծնված գեներալն էր: Թիկունքի կազմակերպիչը եւ ընդհանրապէս ղեկավարության գաղափարախոսն էր Արամ Մանուկյանը, ոգեւնչողը՝ Աննային հայոց կաթողիկոս Գեորգ 5-րդը, հետագայի զույգ կաթողիկոսներ Գեորգ 6-րդը եւ Գարեգին Ա Յովսէփիանը: Մի ողջ էլիսա: Սարդարապատի եւ մյուս ուղղություններում ընթացող մարտերն ակնհայտ մասնակցություն են ունեցել նաեւ մեծ թվով ազգությամբ ռուս սղաներ, ովքեր հայ ժողովրդի համար այդ օրհասական օրերին նախընտրեցին մնալ Հայաստանում եւ մարտնչել թուրքի դեմ՝ թոյլ չտալու համար հերթական ցեղասպանությունը:

Ռազմական գործողություններին ակնհայտ մասնակցություն են ունեցել նաեւ եզրիական ջոկատները Ռուսոյ բեկի ու Չեխոսլովակի արձակագրերով: Քրիստոսոս Արարաթյանի հրեզանքն կարեւոր նշանակություն ունեցելով ընդհանուր հաղթանակի համար: Այս եւ նման հերոսների անունները կարելի է շարունակաբար գրել, սակայն ղեկն է հասկանալ, որ այս անվախ խենթերն էին, որ կերեցին հաղթանակը, իսկ նրանք, ցավով տեսի, երբեք չեն կազմում մեծամասնությունը:

Ի դեպ, նույն իրավիճակը, երբ չեն խոստովանուցանում կերեց հաղթանակ, սակայն չգիտես ինչու այն սիրում ենք վերագրել ինչ-որ անհայտ մեծամասնության, կրկնվեց Արցախյան հաղթանակի ընթացքում: Հայ ժողովրդի ազգային-ազատագրական դարձարար հերթական էջը գրվեց 70 սարի անց, երբ այս արածաբանում արդար մոտ 4 միլիոն

հայությունից միայն մի փոքր մասը մասնակցեց Արցախ աշխարհի ազատագրմանը:

Երբ սկսվեց դարաբաղանակ Եւրոն, Եւրոնի Եւրոնայական հրապարակում հավաքվում էր, ըստ տարբեր սկզբնական միջնա յեկ միլիոն մարդ, սակայն երբ սկսվեցին ռազմական գործողությունները Արցախում եւ սահմանամերձ գոտիներում, մարտական գործողություններին մասնակցում էր 20-25 հազար մարտիկ: Սա այն դեմքն էր, երբ Արցախում իրականացվել էր շոսալ մոբիլիզացիա՝ բոլոր տղամարդիկ զորակոչվել էին բանակ:

Այսինքն, Արցախի դարձարար մասնակցում էր հայ բնակչության 1 տոկոսից էլ փակաս մարդ, իսկ եթէ հաշուենք նաեւ Սփյուռքի գործընը, ապա հայրենիքի համար դարձարար ենթակցեց հայ ժողովրդի 0,1 տոկոսը: Նույն Սփյուռքից՝ կամավորության սկզբնական Հայաստան ժամանեց ընդամենը մի քանի տասնյակ սփյուռքահայ, այն դեմքն էր, երբ 300-ից ավելի ռուսաստանցի հայեր մասնակցում էին Արցախի ազատագրմանը:

Այս վերլուծության նպատակն է հասկանալ մի դարձ Եւրոնայական հաղթանակը, որ Հայրենիքի համար վաճառական դարձարար են ենթակցեց միայն նրա ներկայացուցիչների փոքր մասը՝ ազգի էլիտան: Մայիսյան այս հաղթանակներն էլ, կերպով տարբեր դարաբաղանակներում, իրականացվել է միայն շնորհիվ եւ ի հաշիվ չնչին փոքրամասնությանը, որը ղեկավարում էր մարտնչել իր հայրենիքի ազատագրման եւ ղեկավարության համար: Սա մի իրողություն է, որից ղեկն է դասեր տալու եւ կրթական ու հայրենասիրական դաստիարակության միջոցով աճող սերունդին «ներարկել» հայրենասիրության այն չափաբաժինը, ինչը հնարավորություն կտա արդէն ժողովրդի մեծամասնությանը, հարկ եղած դեմքն, ունի կանգնել հայրենիքի ղեկավարության համար:

Շնորհավորում եմք

Մայիսի 27-ին, Հանրապետության տնտեսական քննադատ Արմեն Սարգսյանն իր նստավայրում ղեկավարելով բարձր գերատեսչական կազմակերպչական ղեկավարներ է շնորհակալական, ղեկավարական, տնտեսական ծառայության եւ այլ ոլորտների մի խումբ ներկայացուցիչներին, որոնք թվում՝ «Ազգ»ի 1991-1996 թթ. խմբագիր, հետագայում Ֆրանսիայում դիվանագիտական աշխատանքի անցած, ապա Ռուսիայում ՉՀ ղեկավարի դարձարար Եւրոնայական Համալսարանի քառասունամյա արձագանք է Սփյուռք գոց՝ մեղալիք: Մեր ջերմ շնորհակալութեամբ:

Մայիսը հաղթանակների ամիս

Հաս կարելու մի հանգամանք էլ կա. հաճախ մեր անխոստով քննադատներ, դիվանագիտական անփորձության, բոլորից օգնություն ակնկալելու ու բոլորին մեղադրելու վնասակար սովորությունների եւ, անկասկած, նաեւ աշխարհի հզորների չկամության արդյունքում երբեմն մեծ ջանքեր ու շոսալ զոհերի գնով ձեռք բերած հաղթանակները գրոյական են դարձել (հիշենք կամավորական, ֆիդայական շարժումները եւ այլն): Մեզ մտածաբանաբար է եւս մի կարեւոր հանգամանք. դեռ հաղթանակը չտարած մենք կռիվ ենք սկսել, թէ դա դափնիներն ովքեր տիտի կընեն եւ երբեմն այնքան ենք տարվել այդ անիմաստ դարձարար, որ մոռացել ենք թեմանում էլ, վստահում էլ եւ... վերջնարդյունքում դարձարար ենք:

Իսկապէս, երբ դիտարկում եւս մեր մայիսյան հաղթանակների ամբողջական ղեկակալը, իսկույն աչքի են զարնում մի քանի կարեւոր հանգամանքներ.

1. Չմայած ժամանակագրական հեռավորությամբ, Ավարայրից սկսած մինչեւ Շուշի առկա է դրանց միջոց կարմիր թելի նման ձգվող շրամաբանական կապը:
2. Գրեթէ նույնն են դրանց ղեկավարները, նպատակները եւ հաղթանակի արձագանքը:
3. Լիովին ու լավագոյնս այդ հաղթանակների ղեկակալները չզմայած եւս շոսազորներն ունենում էին:
4. Հաճախ այդ հաղթանակների հերոսների նկատմամբ սերունդների կարճ հիշողության դրսեւորումները:
5. Ժողովրդի եւ, մասնավորապէս, մասալ սերունդի մեջ Հաղթանակի գաղափարը վառ դարձելու ու դա օրինակով հասարակության ամենօրյա դաստիարակումը:
6. Ոչ միայն ներքին, այլեւ արտաքին լարաւնի այդ հաղթանակները գիտական, գեղարվեստական եւ այլ ձեւերով ղեկավար մակարդակով հրատարակական եւ հեռուստատեսական կազմակերպչական աշխարհի սա-

րածներում ներկայացնելու ու նաեւ դրանցով արտաքին մարտահրավերներին դիմակալելը:

7. ղեկագիտական ներկայացուցչական ուսումնասիրություններին զուգընթաց հանրամասնելի միջոցներով անցյալ դարերում եւ մեր ժամանակներում օտար երկրներում հերոսացած եւ ամենաբարձր վարչական ու հակառակն ռազմական ստատուսներում բարձուններ նվաճած հայազգի գործիչներին մեր եւ օտար հասարակություններին ծանոթացնելը, երկասարդ սերունդի մեջ ազգային հողատիրության ու բարձուններ նվաճելու հնարավորության զգացողության սերմանումը:

8. Վերջապէս՝ մերօրյա «Յոգու տոփին», սերերի ու սոցիակների երկփեղկված հասարակութայն այդ հաղթանակները կողմ հերոսների օրինակով սթափեցնելը, ասփիճանաբար բուն դնող աղագայիքը հայկականով փոխարկելուն ու հայեցին, հայ հոգին սերունդները, ներքին երկառակությունների վերջ տալով նաեւ ներքին անվտանգութայն խնդիրները լուծելը: Որդեսգի իսկապէս հայի բունցըլ չարին լինի տասուհաս եւ հողը՝ ոսկին գերեզման: Որդեսգի «Մրիկների դէմ ճարձատրող հայ բնարը դառնայ սիրոյ, յոյսի եւ հաւատի հնչուն լար», եւ ամենուրեք մարդկան կան ճիշ լալի:

Այսօր էլ արդիական է հնչում գեներալ Մովսես Սիլիկյանի հետեւյալ կոչ-հորդորը. «Հայեր: Մեր ֆաջարի ժողովրդի հերոսական գործունեությունն այսօր էլ շարունակվում է, քանի որ մնած չի թեման մին: Մենք դեռ շոսալ ունենք հետեւներն, որոնք տարբեր ժամանակներում ենք գործընդհանուր գրավել են մեր թեմանիքները Մենք այլեւս իրավունք չունենք կրելու ասուր ու անարգանք: Հայեր, Եւրոնայական խմբակցեց, վրեժի թեմանում մեր հայրենի արյունները կողորդոց»: («Աշխատանք» թերթ, Գ տարի, թիւ 5 (23) Յունիս, 1918):

ՆԱԻՐ ՅԱՆ

«Յայ տարկ» .
Գիշողության եւ համեռաշխության
համագգային այգի

Չկա մեկը, որ Ծիծեռնակաբերդի այգու այսօրվա մասերի համար չպիտոսա ու չջգալի: Ամբսնամ ու անբարեկարգ լինելուց բացի, այն ընկալվում է որդես անսարբեր վերաբերմունք մեր մասնության ամենաողորմական իրադարձության՝ Յայոց ցեղասպանության փաստի նկատմամբ, որովհետեւ այգին շրջապատում է Մեծ եղեռնի հուճահամալիրը: Ամեն սարի՝ ամբսի 24-ին, երբ հազարավոր ուխտավորներ, օտարագրի այցելուներ, այգու միջով գնալով, հասնում են հուճակոթոզին, նորից ու կրկին բնադասում են ինքններս մեզ, որ սրբատեղի սանող ճանադարին ու առհասարակ այդ սարածոջ սասնամյակներ ի վեր մասշտաբ ուճադության ու հոգածության չի արժանացել: Մինչդեռ հարյուր հեկտարից ավելի կանաչ գոտի կարող էինք ունենալ, որը մասնական ու հոգեուր դերակատարում ձեռք կերեր՝ դառնալով Յայոց ցեղասպանության հիճողության ու դասատարսման խորհրդանիճ:

Ծիծեռնակաբերդի այգին վերաինասավորելու եւ վերաճեւորելու գաղափարը ՅՅ նախագահ Արմեն Սարգսյանը մնահողացել է դեռ 6-7 սարի առաջ եւ հիմնաարդեն ուրվագծում են այն կյանքի կոչելու հնարավորությունները: Նախագահը մի ամբողջ նախագիճ է մշակել, որը ներառում է բազմաթիվ բաղադրիչներ՝ բնատահողանական, ագգային գաղափարախոսական, Մեծ եղեռնի հիճողության տահողանման եւ վերջնարդունը՝ համագգային միասնական համախմբումը մեկ մտասակի ու մեկ գաղափարի շուրջը՝ ստեղծել համագգային այգի՝ «Յայ տարկ»:

«Առաջարկս հետեւյալն է՝ Երեւանը ղեւթ է ունենա մեծ այգի: Ստեղծենք համագգային այգի, որը կսկսվի Եղեռնի հուճարձանից եւ կսարածվի մինչեւ «Յազղան» մարզադաճ՝ ընդհանուր առմամբ՝ 103 հա: Այգին, ղայմանականորեն կազմված է լինելու փոքր այգիներից: Տրամաբանությունը հետեւյալն է՝ առաջին հասվածում ներկայացված կլինեն մեր մասնական հայրենիքի շրջանները, քաղաքները, երկրորդ հասվածում՝ կներկայացվեն Սփյուռքի հայկական գաղթօջախները, ամբողջ աշխարհում սփռված մեր հայ ժողովրդին, օրինակ՝ Յայլեղի, Բերյուքի, Մարտիկի, Նյու Յորքի, Մոսկովայի, Նովոսիբիրսկի հայ հայրենիները: Երրորդում կներկայացվեն մեր հայրենիքի քաղաքներն ու կառույցները, օրինակ՝ Գյումրի կամ Երեւանի ղեւական համախարանը, այսինքն՝ այս հասվածը կվերաբերի հայկական երկու ղեւություններին՝ Յայասանին եւ Արցախին: Այգու ամբողջ սարածը բաժանվում է առանձին հասվածների, եւ 1,5 միլիոն ծառեր են ճնկվում՝ խորհրդանշելով 1,5 միլիոն մահասակներին», - իր գաղափարը ներկայացնում է ՅՅ նախագահ Արմեն Սարգսյանը: «Յայ տարկ» նախագիճը սարիներ առաջ նա ներկայացրել հանրային այգիներին ձեւավորման եւ լանդշափային ճարտարաղեսության մեջ մասնագիտացած եվրոդական աշխարհահռչակ դիզայներական Randle Siddeley Associates ընկերությանը, որն էլ Արմեն Սարգսյանի ղայսվերով համատարաստախան ու սումնասիրություն է կատարել ու մասնագիտական առաջարկ ներկայացրել: Այնուղես ու, «Յայ տարկ» գաղափարը նաեւ մասնագիտական բնություն է անցել եւ նախագծվել: Արմեն Սարգսյանը հրաշալի ղայսկերացնում է, որ մնան այգի ունենալու համար լուրջ ներդրումներ են հարկավոր: Այդ ուղղությամբ ես նա առաջարկներ ունի:

«Այգում առանձին-առանձին ներկայացված կլինեն մեր մասնական հայրենիքի նահանգները: Այս հանգամանքը կփառալեղի, օրինակ, վանեցիներին, երգրունցիներին, մեցեցիներին, որդեսգի նամբ հասուկ ուճադությունը դարձնեն համագգային այգու՝ իրենց հասկացված հասկածին, ձեռնամուկս լինեն դրա մշակմանը, խնամքին, բարեկարգմանը:

Սա ոչ թե նշանակում է, որ ամեն մեկն այգու իր կտորն ինքը կմշակի ու կձեւավորի, այլ նվիրատվությունների միջոցով հավաված գումարով կիրականացվի համագգային այգու ստեղծումը: Նույն սրամարանությամբ դրամահավաքին կմասնակցեն Պետերբուրգի, Մոսկովայի, մյուս գաղթօջախների հայ համայնքներ», - «Յայ տարկ» ֆինանսական ներդրումների ելերն այսուղես է ղայսկերացնում ՅՅ նախագահը:

Ի դեղ, այդ սարածում Արմեն Սարգսյանը բացառում է ռեսուրսներին առկայությունը. առավելագույնը կարող են սուրճ, ջրեր եւ ղովագուցիչներ վաճառվել՝ մարկանց թեթեւ ժամանցն ու հանգիստն աղաւտվելու համար:

Արմեն Սարգսյանը «Յայ տարկ» ստեղծելու առաջարկը նամակով ներկայացրել է ՅՅ վարչաղես Նիկոլ Փաշինյանին եւ Երեւանի քաղաղեսարանին: Ձաղափային իճխանությունների հեւ հանդիողունն արդեն կայացրել է, որին ներկա են եղել Երեւանի քաղաղես Յայկ Մարությանը, Երեւանի քաղաղես արթուր Մեսցյանը, «Յայասան» համահայկական հիմնադրամի գործաղիքն սնորեն Յայկակ Արանյանը, Ա. Թամանյանի անվան ճարտարաղեսության ագգային թանգարան-ինստիտուտի սնորեն Մարկ Գրիողոյանը:

«Այգու ստեղծման գաղափարի հիմնում միասնականությունն է: Այն լինելու է համագգային այգի, հիճողության այգի: Այն ղեւթ է դառնա Ծիծեռնակաբերդի հուճարձանի գաղափարի շարունակությունը՝ միեւնույն ժամանակ լուճելով թե՛ սարածի բարեկարգման, թե՛ մայրաքաղաքի համար մեծ կանաչ գոտու աղաւտվման հարցը: Այգու նախագծի իրականացումը, դրա շուրջ հանրային բնարկումները, մարկանց, կազմակերողությունների ներգրավումը նաեւ ագգային միասնականության մթնոլորտ է ստեղծելու, ինչն այս ողաին շաս կարետուր է բղոբիս համար», - հանդիողման ժամանակ նշել է ՅՅ նախագահը:

Մեզ գրկել են մեր հայրենիքից, մենք կորցրել ենք միլիոնավոր կյանքեր, մշակություն, մյուսական արժեքներ: 105 սարի է անցել Յայոց ցեղասպանությունից, Սփյուռում եղեռնը վերաողարծների 5-րդ սերունդն է աղոբում, որն արդեն հայրենն չի խոսում, ու հայքնի չէ՝ հաջորդ սերունդներին իրենց ողաղեսական-ղայսական խված հայրնիքի, ցեղատղանության, ագգային արժեքների մասին ի՞նչ կփոխանցվի ու ի՞նչ կմնա:

Յայասանի սրում՝ Երեւանում, ստեղծելով համագգային այգի, մենք Յայոց ցեղատղանության փասը ես մեկ անգամ կամրագրենք, մեզնից խված հայրենիքի ողայսական նահանգների անունները կողոբենք այդ այգում եւ կղաջենք հայկական երկու ղեւությունների՝ Յայասանի Յանրաղեսության եւ Արցախի Յանրաղեսության անունները:

«Աշխարհին ցույց կսանք, որ այդ մեծ դճախտությունից մեք միճ եղրահանողմների ենք եկել: Բացի այդ, մեր քաղաքին «նոր թոբեր» կղարգեւենք. 1,5 միլիոն

ծառը մեր քաղաքի օղը կառողջացնի: «Յայ տարկ» գաղափարը համագգային ծաղիք է, եթե կառավարությունն ու քաղաղեսարանն այդ ծաղիքը հաստատեն, ես իմա կլծվեմ դրամահավաքի նախաձեռնությամբ, նաեւ կազմակերղմանը: Յանրային առողջության կարետում, հասուկ վերաբերմունք մեր մասնությանն ու ագգային միասնության գաղափարին. որդես նախագահական նախաձեռնություն՝ կլծվեմ այս գաղափարի իրագործմանը», - դիմելով ՅՅ կառավարությանն ու քաղափային իճխանություններին՝ աուում է Արմեն Սարգսյանը:

Այգու գաղափարի գործնական իրականացման փուլում անհրաճեւես կլինեն սարբեր մասնագեւների խորհուրդներն ու վերլուճությունները: Պեւթ է ստեղծել մասնագիտական խումբ, որը կմշակի ճարտարաղեսական համալիրին համահունչ լուճումներ: «Մոեցունն այն է, որ բղոբ լուճումներն ու նախագծերը դրվեն հանրային բնարկման: Կարետուր է, որ չվնասվի սարածի ոչ մի ծառ եւ ոչ մի թուփ: Այգին ղեւթ է ստեղծվի՝ ողաղանելով եղաճը եւ ճնկելով նորերը», - նկատել է Արմեն Սարգսյանը:

Յայոց ցեղատղանության 105-րդ սարելիցին այգու ստեղծման գաղափարը հնչեցնելուց հետո Յանրաղեսության նախագահին գրատնյակը բազմաթիվ արձագանքներ է սացել Յայասանի եւ Սփյուռքի սարբեր կազմակերողություններից, անհասներից, մասնագեւներից, ուվեր ողայսականությունն են հայքնել աջակցել նախաձեռնությանը: Գաղափարը ողջունել եւ դրա իրականացմանն իրենց սասարունն են հայքնել նաեւ Գարեգին Բ Ամենայն Յայոց եւ Արամ Ա Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսները:

Ռուսաստանի հայերի միությունն իր աջակցությունն է հայքնել նախագահ Արմեն Սարգսյանի նախաձեռնությանը:

«Այս նախաձեռնության իրականացումն իր մեջ կարետուր գաղափար ունի եւ լավագույնս է արձագանքում մեր ժողովրդի ինչղես ողայսական, այնղես էլ ղեւակական-հասարակական օրակարգին: Մեծարգո՝ ողոբն նախագահ, ինչղես ես, այնղես էլ Ռուսաստանի Ռաճության խոնրագույն ագգային միավորման՝ Ռուսաստանի հայերի միության անղամները, ողայսականությամբ աջակցում ենք Ձեր նախաձեռնությանը, եւ ուրախ կլինենք մեր հնարավորությունները, գիշելին ու ջանքերը ներղնել այն կյանքի կոչելու գործում: Անկասկած, համատեղ աշխատանքն ու միասնական ջանքերը կծառալեն մեր ագգի հեւագա համախմբմանը», - նախագահին ուղղված նամակում գրում է Ռուսաստանի հայերի միության նախագահ Արա Արաւհանյանը:

Արմեն Սարգսյանը գրուցել եւ մեքեր է փոխանակել նաեւ Յուճահամալիրի եւ այգու հեւ անմիջականորեն կաղ ունեղող մասնագեւների հեւ:

Սաուր Զալաճյան (վասակավոր ճարտարաղես, Մեծ եղեռնի հուճահամալիրի եւ Յայոց ցեղատղանության թանգարան-ինստիտուտի շենքի համահեղի-

նակ)՝ «Գաղափարն արճեւորում են, որովհետեւ Ծիծեռնակաբերդի այգին ամբսնամ վիճակում է գճնվում: «Յայ տարկ» ստեղծելը հարցի լուճման ճանադարիներից մեկն է, որի նողայակներից մեկն այգին բարեկարգելն է: Յիմում համայն հայության համախմբման գաղափարն է: Ձննարկում ողախանղող, բայց իրատեսական գաղափար է. Ողայսատ եմք իրագործմանը մասնակցել»:

Անահիճ Թարխանյան (ճարտարաղես, Մեծ եղեռնի հուճահամալիրի համահեղինակ՝ ճարտարաղես Արթուր Թարխանյանի ողայսը)՝ «Երբ փոբ էլի, հայրս՝ Արթուր Թարխանյանը, ինձ այնեղ եր բերում: Այն ժամանակ ճիմարություն էր ճեղի ունենում, եւ դրան ղուճախեռ՝ սարածը կանաչաղայսվում էր: 1967 թվականին հուճարձանը բացվեց, եւ նույն սարին հիմնարկվեց Ծիծեռնակաբերդի այգին: Արմեն Սարգսյանի նախաձեռնությունը կարետուրագույն ծաղիք է՝ վերականգնելու Ծիծեռնակաբերդի այգին: Գաղափարը բղոբիս միավորելով՝ հնարավորություն է սաղու ոչ միայն վերատեղել այգին, այլեւ մեկ անգամ ես միջագգային հանրության աղջել հնչեցնելու Յայոց ցեղատղանության հարցը: Յուրաբանչյուրս մեր ներդրումը կուներնամք գաղափարի կայացման գործում, մեկը՝ գումարով, մյուսը՝ մասնագիտական աջակցությամբ: Մենք այսկերղ նաեւ վերականգնում ենք Երեւանի կանաչ գոտիները: Այս սարածը վասուցի վերջին կանաչ գոտին է, որ մնացել է»:

Յայկ Ռեմոյան (Ողայսական գիտությունների ողկոս, «Յայոց ցեղատղանության թանգարան-ինստիտուտ») նախկին սնորեն)՝ «ՅՅ նախագահի այս նախաձեռնությունը գոնե ինձ համար նոր չէ: Նրա հեւ Լոնդոնից կաղի մեջ ենք եղել եւ դեռ 6-7 սարի առաջ այս թեմայով գրուցել: Ծիծեռնակաբերդի գրոսայգին նոր ողով է մասուցվում՝ նոր ինքնություն սսանալով: հորհրղանւակական երտերը, որ առաջարկում է մեզ նախագահը, եւ կանորեն նվագեցնելու է Ծիծեռնակաբերդի այգին ծանր հիճողության, ընկճվածության վայր ընկալելու ինիջը: Յանողված են՝ այգին կղառնա բղոբիս համար ամենասիրելի վայրերից մեկը»:

Ռուբեն Սաֆրասյան (ՅՅ ԳԱԱ ակաղեմիկոս, թուրագեւ-արեւելագեւ)՝«Յանագգային այգի ստեղծելով՝ բնակղության համար հնարավորություն ենք ստեղծում մեկ անգամ ես հաղողղակցվելու Յայոց ցեղատղանության ախավոր հանցաղործության հեւ: Մյուս կողմից էլ այս նախաձեռնությունն իր մեջ ողայրունակում է ոչ միայն հիճասակի ողայսամը, այլեւ ուղղված է դեղի աղայսան, անի երիտասարղությունն է դրա միջոցով ճանաչելու Արեւնյան Յայասանի մեր կողրած քաղաքները, հոգետուր մշակույթը, մեր ողայսությունը: Նախաձեռնությունը մի անի երտ է ողայրունակում, եւ երբ դրանք դիտարկում ենք ողղես մեկ ամբողջություն, աղա համողվում ենք, որ միանգամայն կարետուր եւ օգսակար գաղափար է՝ ուղղված ոչ միայն մեր անցյալի հիճողությանը, այլեւ աղայսային»:

ԱՐԾԿԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱԼ

Արշակ Յաշար Զուրթը (ծն. 1968 թ.) թուրքահայ ռոֆ երգիչ է: 1990-ին ուսանել է Եսփոեհիբի Օսմանգազի համալսարանի սնեսագիտական բաժնում, բայց չի ավարտել: 1993-ին հիմնադրելով «Բեյլազ յունուս» («Սոփիակ դելֆին») այլընտրանքային երաժշտական խումբը, հաջորդ սարի Գերմանիայի Զյուլն ֆաղաֆում թողարկել է «Փողոցի երգեր» ալբոմը: «Աղա մյուզիկ» երաժշտական ֆիրմայի ալբոմը մեծ սարածում գտավ Թուրքիայում, որին հաջորդեցին մի շարք համերգներ ողջ երկրում: 1996-ին Յաշար Զուրթը վերադարձել է Թուրքիա՝ Երուսաղեմի երաժշտական կարիերան, թողարկել «Փոխանցումներ» (1997), «Ռեֆլեքս» (1999), «ԱՆՆ» (2003) ալբոմները: 2003-ին դարձել է «Բարդ-Շառոֆ» Թուրքիայում սեղի ունեցած խոշոր ռոֆ միջոցառման հիմնադիրներից մեկը: 2004 թվականին գրել է ATV հեռուստատեսության «Սեդա բլուրը» հայտնի շարքի երաժշտությունը: 2011 թվականին Զուրթը թողարկել է «Արեւի բույր» ալբոմը, որի «Տուր ինձ իմ երազները» երգը դարձել է հիթ...

-Հարգելի Արշակ, որդես եռանդուն մրցակցի եւ ֆաղաֆական այլախոհ, ինչպես ես վերաբերվում մեր խմբադասարանային սարածաբանի իրավիճակին:

-Տարածաբանում առկա ֆուսը կոստում է խաղաղություն հաստատել փորձողների հոլստերը, ինչը ցույց է տալիս, որ առանց խաղաղության գործող մարդիկ ձայնակոչում են: Ասելով ինչ-որ մեկին հեռու մտածել մարդկության գաղափարախոսությունից: Իմ ֆաղաֆական դիրքորոշումն է՝ խրատաբանական համատեղ, բայց արդարապես լուրջ:

-Ինչո՞ւ ռոֆ երաժիշտներին այդպես հարգազան են սոցիալական հարցերը:

-Ռոֆ երաժշտությունը մի քանակ արձագանք է: Ռոֆ երաժշտությունը հետաքրքիր է ռոֆերում եւ այդ իրավիճակից է ստանում է իր գեղագիտական ուժը: Եվ ես ֆայլում եմ այս ճանապարհով:

-Ենթադրում եմ, որ քեզ արդեն ձանձրացրել են ձեր ազգային ինֆունդիստիկ վերաբերյալ հարցերը, թե ինչպես ես հայտնաբերել հայկական արմատներդ ու մկրտվել որդես Հայ առաքելական Բնակչության ընդունելով նոր հայկական անուն՝ Արշակ: Ես չեմ հարցնի այդ դարձումների մասին, բայց իմ հարցը կլինի՝ մոտ 15 տարի անց այդ

Արշակ Յաշար Զուրթ. վերահայտնարեղված ժառանգություն

հանգամանքն ի՞նչ ազդեցություն ունեցավ քեզ վրա՝ որդես անհատի եւ արվեստագետի:

-Այն փաստը, որ ես ուսումնասիրեցի իմ հայկական արմատները, ինձ ստիպեց ավելի իմանալ այս հարցի վերաբերյալ: Այսօր, ես սկսեցի գնալ հայ երաժշտության հետեւում՝ հայ հասարակության ընդարձակ սարածում: Եվ այս ժամանակահատվածում ես ճանաչեցի Կոմիտասի փայլուն երաժշտական ժառանգությունը: Իհարկե, այդ ժամանակաշրջանը լի էր առումներով փոխելով իմ ստեղծագործության եւ այլ երեւոյթների հանդեպ:

-Ռոֆ հայտնաբերել էս ձեր մախնիների իրական ազգանունը:

-Իմ ընտանիքի ազգանունը սեւեռական էր մինչ օրս, եղել է Զոսեմուրազյան, բայց մինչ այդ անունը Վանում, որտեղից իմ նախադասը եր, օգտագործվել է Սուրադ անունը: Բայց այն ես դեռ չեմ կարողացել գտնել դաստիարակական փաստաթղթերում:

-Քո գործընկեր եւ հայրենակից Արթուր Թումանյանի համարվում է թուրքահայ երաժիշտ: Արդյո՞ք այս սահմանումը օգտագործվում է նաեւ քեզ համար:

-Թուրքիայում ինձ համար մեծ սահմանում չկա: Եվ ուրիշ՝ եւ հայ եւ հույն արտիստներն էլ այդ կերպ չեն անվանվում:

-Շարունակում ես համերգները «Յաշար-Ար» խմբի հետ, որը ստեղծեցիր Արթուրի հետ:

-Այո, շարունակում եմ: 2019-ի ամռանը մենք Երեւանում երկու երգ ձայնագրեցինք: Փետրվարին համատեղ համերգ ու-

նեցանք Սամբուկում: Բացի այդ, անցած տարիներին ես մասնակցել եմ մի քանի հավաքական ալբոմների՝ կատարելով այլ երգահանների երգեր, նաեւ համերգներ եմ ունեցել Թուրքիայում ու Եվրոպայի երկրներում, որոնցից մի քանիսը՝ Արթուր Թումանյանի հետ:

Բացի այդ, վերջերս «Գյունեթ» թատերախումբի հետ մասնակցել եմ «Իսթիքլալ» երաժշտական ժողովրդական երգերի եւ երաժշտության հեղինակ ու գլխավոր դերակատար:

-Ինչպես մի անգամ ասել ես, Կոմիտասը ձեր հայկական կուռքն է, որի գործերը նույնպես կատարում ես: Ի՞նչ եղավ նրա մասին երաժշտական ֆիլմ նկարահանելու ծրագիրը:

-Ես վերջերս աշխատում էի այս գաղափարի վրա, բայց որդես արտադրող չեմ գտնել: Ֆիլմն ավարտվում էր մինչ այդ, կենսագրական դասընթացում համար: Սակայն կատարել եմ դասախոսի հետազոտություններ՝ կապված Համբարձումի երաժշտության հետ: Կատարել եմ իմ իսկ դերը 2013-2014 թվականներին Համբարձում նկարահանված մի հեռուստատեսությամբ լուսաբանելով տարածաբանային երգերը: Դրանք 2015-ին թողարկվեցին «Համբարձումի լեռնաշխարհը» ալբոմում: 2014-ին ես դարձա մի վավերագրական ֆիլմի գլխավոր հերոսներից մեկը, որը կոչվում էր «Թուրքիայի լուռ ժառանգությունը»՝ նաեւ կատարելով այդ փաստագրության երաժշտության ձայնագրությունը:

-Ինչպե՞ս կընթացի Կոմիտասի երաժշտությունը:

-Իրականում Կոմիտասի երաժշտությունը բացասում է իր սեփական փիլիսո-

փայությունը: Նրա փիլիսոփայությունն անցնում է ճշմարտության որոնումների միջով՝ առանց նախադասումների: Նրա փիլիսոփայությունը հասկանալի է առանց այն, ինչը որ օգտակար է ողջ մարդկության համար, նրա փիլիսոփայությունը ֆաջություն է դառնում՝ սենսիբլ ողջ ցավն ու եռանդը: Այնպես որ, այն լի էր հոգի է եւ փխրում:

-Եթե բառերով նկարագրես հայկական երաժշտությունը, ո՞ր բառերը կօգտագործես:

-Պար, սխալություն, գեղեցկություն...
-Ի՞նչ ընդհանուր բան կա այն հայ երաժիշտների միջեւ, որոնց հանդիմել ես:

-Հայաստան կատարած առաջին այցի ընթացքում առիթ ունեցա հանդիմելու այնպիսի հիանալի հայ երաժիշտների, ինչպիսիք են Վահագն Հայրապետյանը, Արշուն Մանուկյանը եւ Տիգրան Սուչյանը: Ես նաեւ հանդիմել եմ Արա Դինջյանին, 2010 թվականին, Նյու Յորքում: Իմ համոզմունքով հայ երաժիշտներին ընդհանուր գծերն են լայնախոհությունը եւ ուսարությունը ստեղծագործության հանդեպ:

-Կադրեր ունե՞ս որոշակի հետ:

-Երբեմն հանդիմում եմ մարդկանց եկեղեցուն՝ սուրբ դասաբանի արարողության ժամանակ:

-Խոսում ես Համբարձումի բարբառով: Երբեք սովորել ես գրական հայերեն:

-Շատ քիչ եմ խոսում Համբարձումի բարբառով: Մեր քաղաքում այդ բարբառով խոսողներն այնքան էլ չեն չլինում: Բայց մտածում եմ որոշ ժամանակ մնալ Հայաստանում ու հայերեն սովորել, բայց վստահ չեմ, թե երբ դա կլինի:

-Ես իմում եմ Արթուրի համերգը Երեւանում, 2008-ին՝ քո մասնակցությամբ: Երբ էիր վերջին անգամ Հայաստանում:

-2019 թվականի սեպտեմբերին: Երեք օր անց մնացի Երեւանի Հին Երեւանի փողոցում: Եղա թանգարաններում, լսեցի հիանալի հայկական երաժշտություն, կերտ համեղ ուսելիքներ ու երջանիկ վերադարձա Թուրքիա:

-Դե ինչ, Արշակ, մի քանի բարով վերադառնա հայրենի՞ համերգներով կամ առանց:

-Անուշտ, ես շուտով վերադառնալու եմ: Շնորհակալություն ձեր բարի հետաքրքրության համար:

Լուսանկարը՝ ԹԱՆԱՍ ԿՐԻՍՏՅԱՆ

«Ծիրանի ծառ» պիեսի առցանց հեռարձակումը

«Կալուզա» ժողովրդական թատրոնը փառատոնի շրջանակներում մայիսի 24-ին «» սոցիալական ցանցում առցանց հեռարձակվեց Բելգորոդի ժողովրդական ժողովրդական թատրոնի «Ծիրանի ծառ» մեկնաբան (հեղինակ՝ Նելլի Օսիպովա): Այն հայկական ժողովրդական հեֆաթ է կախարակական ծիրանեմու մասին: Վառ ազգային կուլուրիսը, գեղեցիկ գրական լեզուն, հայկական երաժշտությունը

եւ գլխավոր սյուժեն հանդիսատեսին փոխադրում են մի հին հայկական գյուղ: Գյուղի հայտնի բանաստեղ Օսանի լեզվանիության մասնառով, որը չի կարողանում ժամանակին լեզուն ֆաշել, մահանում է մի գեղեցիկ ծիրանեմու, որին կտրում է նախանձ հարեւանի հաչառուրը ու նրա թռուռուհին՝ Սաֆիլը, մի գիտեմու կարողանում են կախարակական կորիզից աճեցնել մի նոր հրաշք ծառ՝ հուրախություն գյուղի բոլոր աղջկաների:

Ներկայացումը հասանելի է նաեւ youtube կայքում՝ <https://www.youtube.com/watch?v=BEMwiT2ZK7o>:
 Ա. Բ.

«Հայ դարկ»...

Հարություն Սարգսյան («Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի» սնորհ) «Պարզվում է՝ նախագահը դեռ տարիներ առաջ մեծ գաղափար է ունեցել ու որոշակի ֆայլեր արդեն ձեռնարկել է, ինչը լի էր ողջունելի է: Սա բովանդակ հայության միասնության ամրապնդման գործին ուղղված ֆաղափարի, բնադաստիարակական ֆայլ կլինի: Սա Հայաստան-Սփյուռք ֆաղափար, մեակության, գաղափարախոսական կաղերի հրաշալի դրսեւորում է նաեւ»:

Ռեյնոն-Հարություն Գետրոյան (ցեղասպանագետ, «Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտ» հիմնադրամի խորհրդի նախագահ) «Այս նախաձեռնությունը մեզ համար բացառիկ առիթ է՝ հիօբողության ֆաղափարախոսությունը մեակելու համար: Գիտնականները միայնակ չեն կարող դա անել, բայց կարող են իրենց մեղքերը բերել: Օրինակ՝ ես կուզեման մասնակցել Համագալին այդպիսի տարբերակի բաժնի ստեղծմանը: Վստահ եմ, որ վանեցին էլ վանի հասկանալի է ուզեմալու մասնակցել: Մեկ-երկու մեկնասաների փոխարեն սասնյակ հազարավոր մարդիկ փոքր գումարներով իրենց մեղքերը կուսենան այս գաղափարի իրագործման համար: Ոչ նախագահը, ոչ Երեւանի ֆաղափարախոս-

րանը, ոչ թանգարան-ինստիտուտն ի վիճակի չեն միայնակ իրագործելու այն: Ծրագրի հաջողությունը համագործակցությունն է: Թանգարան-ինստիտուտի դերն այն դիմա լինի, որ մեակի յուրաքանչյուր գավառի սեփը, որդեսգի այգիները հիօբեցնեն ժամանակակից հայրենիքի գավառները եւ նրանց մասնաբաժնի ժամանակակից հիմնական դեր ունի՝ իր դաստիարակ, հայրենիքի հայրը լինելով: Նա մոլի ուժ դիմա դարձնական միջոցներ ձեռք բերելու համար: Այս նախագիծը համագործակցության առաջարկ է, հրավեր՝ Հայաստանի իօխանություններին»:

«Հայ դարկ» համագալին այգին դիմա դարձնական ծիրանեմուկաբերի հուսադաստիարակ գաղափարի շարունակությունը՝ լուծելով թե՛ տարածի բարեկարգման, թե՛ կանաչ գոտի աղախովման հարցը: Այն ընդգրկելու է Հայոց ցեղասպանության հուսադաստիարակը եւ «Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտը»: Նախագիծը՝ համայն հայությանը համախմբելու, մեկ բռունցք դարձնելու նդասակն ու գաղափարը խմորվել ու առարկայական են դարձել եւ դիմա ունեն ֆաջալեման, աջակցության, հավաքական կամփ դրսեւորման:

ԱՆԱԳԻՏ ԳՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Գերանիա

Ադրբեջանական «Չափին.ազ»-ի խմբագրությունը մայիսի 22-ին «Եսադ» կամ «հրասադ», իրենց ձեռնարկումն է, մի վերնագիր հրատարակեց՝ «Գերանիան արգելել է «ԼՂՀ ներկայացուցչության» գործունեությունը» վերնագրով: «Նոր Երջարած եւրոպական ֆաղափականության մեջ: Անջատականին (բնագիր տեքստը՝ սեփական) բանաստեղծություն է ստանում»: Ադրբեջանական լրատվամիջոցի հաղորդմամբ՝ «Ադրբեջանի գրավյալ սարածներում Հայաստանը դարաբայան մարիոնետային (խանաճիկ) ռեժիմ հաստատեց, հայկական կողմը ստեղծում է ֆինանսավորում է անջատականների «դիվանագիտական ներկայացուցչություններ» աշխարհի սարբեր երկրներում, որ օկուպացիոն ռեժիմի լեգիտիմացման համար լրբբիսական հեմահարակ են ծառայում: Երեւում է, որ Արեւմուտքը, մասնավորապես ԵՄ երկրները, սկսել են առավել ակննջալուր լինել ադրբեջանական կողմի՝ նման «ներկայացուցչությունների» գործունեությունն արգելելու լրատվամիջոցներին»:

Ադրբեջանական հիօյալ աղբյուրը նշում է, թե «Եւրոպայի սնտեսաֆաղափական հզոր Գերանիան կանոնավորապես արտահայտում է իր հստակ դիրքորոշումը «ԼՂՀ» հարցի եւ ադրբեջանական հողերը զավթելու (օկուպացիա) առումով, բայց, ի հեճուկս դրա, երկրում գործում էր անջատական «ներկայացուցչություն», թեկուզ ոչ լեգալ, որ դեկավարում էր ոմն Հարություն Գրիգորյան: Վերջինիս հանձնարարությունների թվում է եղել ԼՂ անկախության գաղափարի լրբբիմզը, ԳԴՀ ֆաղափացիների՝ այդ թվում՝ ֆաղափական գործիչների զբոսաբային եւ ճանաչողական այցերի կազմակերպումը Ադրբեջանի օկուպացված սարածներ: Բնականաբար Երջանցելով միջազգային իրավունքի նորմ ու օրենքը»: Թեմէս ադրբեջանական լրատվական աղբյուրը նշում է, թե «ներկայացուցչությունն» իրականում գրանցված է եղել որդես «Արցախյան ուսմանց եւրոպական կենտրոն» ոչ կառավարական անվամբ»: Անուշ Կարեյի է Եւրոպայի լինել «Չափին.ազ»-ին՝ ադրբեջանական մտքի եւ գործի հետեւողական ընթացքը գաղտնագրելու համար, երբ գրում է, թե բազմիցս են դիմել նույն հարցով:

ԳԴՏ ԱԳՆ ԵՍ ԲԱՆ Է ԽԱՍԿԱԳՆՈՒՄ, ԲԱՅԳ ԱՐԳԱԽՆ Է ԽԱՍՏԱՏՈՒՄ, ՈՐ ՂԵ ՖԱԿՏՈ ԿԱ

Թեմէս նրանց գործելակերպը միօր նույնն է՝ «կաթիլը ֆար է ծակում» հայտնի բանաձեւը եթե բնության մեջ ժայռ է ֆայֆայում, ինչո՞ւ չի կարող ֆաղափական աստարեզուն լուծման սարբերակ չլինել: Ենթան բոլոր հնարավոր միջոցներով ԳԴՀ լրատվամիջոցներին, արտգործնախարարությանը հարց են ուղղել՝ «Ճանաչո՞ւմ է դիվանագիտական այս փաստությունը Գրիգորյանի «դիվանագիտական» գործունեությունը, եւ եթե այո, ապա իրավական ո՞ր հիմնավորմամբ»: Այդուհետ հաջորդ հարցը՝ «Հակառակ դարազայուն ինչու դարաբայան անջատականը (սեփականացում) չի ենթարկվում իրավական դատաստանության՝ իր ոչ լեգալ գործունեության համար»:

Այս հարցադրումները, որ փոխանցում են հարազատ մնալով «Չափին.ազ»-ի տեքստին, չեն կարող անհետեւանք մնալ: Վերջապես, գրում է ադրբեջանական աղբյուրը, ԳԴՀ ԱԳՆ մայիսի 20-ին դատաստանեց: Ըստ նույն աղբյուրի, գրավոր Եւրոպային հետեւյալն է՝ ԳԴՀ չի ճանաչում այսպես կոչված «Արցախի Հանրապետությունը», համապատասխանաբար՝ գոյություն չունեն ոչ հավասարմագրված դիվանագիտական կամ հյուպատոսական ներկայացուցչություններ,

ոչ էլ այդ կազմավորման ճանաչված ներկայացուցչություններ: ԳԴՀ ԶՕ 132 դարազգափի համաձայն, ինչպես կամ արտասահմանյան դատարանական կամ ծառայողական կոչումներ, այդ թվում՝ անվանումներ գործածելը, որ կարող են նույնանմանության օկոպ ստեղծել, ֆրեւրեն դատարանի են: Դրա մեջ են մտնում նաեւ այն ինչպեսները, որ գործածողը դատարանական է, թե գոյություն չունեցող դատարանական դատարաններ: ԱԳՆ հորդորում է անհատապես թողնել ԼՂ միջազգային սուբյեկտ լինելը ներկայացուցչական կազմակերպություն, ինչպես նաեւ դրա հետ անչլող դիվանագիտական կամ հյուպատոսական ներկայացուցչություն: Այլապես հակառակ դատարանական ստիպված են կիրառել իրավական միջոցներ:

Հանդուկված լինելով, որ ադրբեջանական աղբյուրը Գերանիայի ԱԳՆ-ի ձեռնարկումներն այս անգամ չի խեղաթուրել, դրանք ներկայացրեցին «Չափին.ազ»-ի ռուսերեն տեքստին հարազատ, մուգ տոնայնությամբ, կոպիտով, թե գերաններն լրատվական կազմակերպություն չլինելու ինչ բառապաշար է այդուհետեւ կիրառվել: Բնագիր գերաններն ձեռքի սակ չունենալով, նախընտրեցին չակետների մեջ չառնել վերբերյալը: ➔

ՄԱՆՈՒԿ ԱՐԱՄՅԱՆ

Կորոնավիրուսային ճգնաժամի ազդեցությունը հայկական զբոսաբայության վրա

Ոլորտի կաթվածահար վիճակի պատճառով Հայաստանն անոտ չի գործի 1,5 մլրդ դոլար

Համաշխարհային տնտեսության կրած վնասի չափի մասին դեռ վաղ է խոսել, սակայն արդեն իսկ ակնհայտ է, որ տնտեսության ամենաուժեղ ռուսած ճյուղը լինելու է զբոսաբայությունը: Այս ճյուղի կաթվածահար վիճակը առաջիկա ամիսներին Եւրոպայի վերականգնելու է թե՛ ամբողջ աշխարհում, թե՛ Հայաստանում: Զանի դեռ անհայտ է, թե երբ կվերանա կորոնավիրուսի վնասը, անհայտ է նաեւ, թե երբ կսկսի զբոսաբայությունը վերականգնվել: Հայաստանի դեղմուն այդ հեռանկարը առավել ֆան մուտոն է, ֆանի որ կորոնավիրուսի դեռ դախարում մեմ ակնհայտ սանուլ ենք թալիս, ի սարբերություն աշխարհի մի Եւրոպայի երկրների (Մակդոնիա, Սլովենիա, Վրաստան, Զինաստան եւ այլն), որոնք համակարգված աշխատանքի եւ ճիշտ կառավարման Եւրոպայի գործնականում դուրս են եկել այդ վիճակից: Այսինքն, մեր դեղմուն վստահաբար կարելի է ասել, որ այս սարվա զբոսաբային սեգորը՝ ամառ եւ աշուն, արդեն կորցրել ենք:

Բացի կորոնավիրուսի դեռ անարդյունավետ դախարից, Հայաստանի իտալականությունները չունեն ամենից Եւրոպայի ռուսած ոլորտին աջակցման առանձին հակաճգնաժամային ծրագիր: Ընդ որում, չնայած կառավարությունը զբոսաբայությունը ճանաչել է գերակա ճյուղ: Հայկական ներգնա զբոսաբայության ոլորտը ներկայացնող ընկերությունները փորձում են կառավարության ուժադրությունը գրավել այս հարցով, բայց առայժմ անարդյունք: Նվազագույնը, որ անհրաժեշտ է այդ ոլորտին, որդեսագի իրենց սրամարդկեն 36 ամիս ժամկետով արտոնյալ վարկեր, ինչը դեռեւս տեղի չի ունեցել:

Այժմ անդրադառնանք Հայաստանի տնտեսության մեջ զբոսաբայության մասնաբաժինին, վերջին սարիների զարգացումներին եւ այն կորուստներին, որ կրելու է ոլորտն այս սարվա ընթացքում:

Հայաստան այցելող զբոսաբայիկների թվի կտրուկ աճը սկսվել է 2017 թ.-ին, երբ մեր երկիր եկած զբոսաբայիկների թիվն անախորդող սարվա համեմատ ավելացել էր 18,7 տոկոսով կամ 235 հազարով եւ կազմել 1 մլն 495 հազար: Դրանում մեծ դեր է խաղացել Հայաստանի այդ ժամանակվա կառավարության եւ Ռուսաստանի Դաճնության կառավարության միջեւ կնքված դաշմանագիրը, ըստ որի՝ Ռուսաստանից Հայաստան զբոսաբայիկները կարող են գալ ներքին՝ ռուսաստանյան անձնագրերով, այլ ոչ թե արտասահմանյան անձնագրերով: Հիշեցնենք, որ Հայաստան եկող զբոսաբայիկների հիմնական հոսքերը երկու երկրներից են՝ Ռուսաստան եւ Իրան:

Վերոնշյալ դաշմանագիրը նդաստեց, որ հաջորդ երկու սարիներին եւս Հայաստան այցելող զբոսաբայիկների թիվն ավելանա: Թեւեւ 2018 թ.-ի աղիլ-հունիս ամիսներին, հայտնի իրադարձությունների դատարանով, զբոսաբայիկների թիվն անկում արձանագրեց, սարեկան աճը, թեկուզ նվազած, բայց դախարավեց: Մասնավորապես, Հայաստան այցելեց Եւրոպայի 1 մլն 651 հազար զբոսաբայիկ, որը 10,5 տոկոսով կամ Եւրոպայի 156 հազարով էր ավելի, ֆան 2017 թ.-ին: Անցյալ սարի՝ 2019 թ.-ին Հայաստան այցելող զբոսաբայիկների թիվն, ըստ վիճակագրական կոմիտեի, կազմեց 1 միլիոն 894 հազար՝ 2018 թ.-ի համեմատ աճելով 14,7 տոկոսով կամ 242 հազարով:

Այժմ՝ թե ինչ տեղ է զբաղեցնում զբոսաբայությունը մեր տնտեսության մեջ եւ մեր կյանքում: Ըստ զբոսաբայության համաշխարհային կազմակերպության սվյալների, մեկ զբոսաբայիկը

Հայաստանում անց է կացնում միջինը 17 օր՝ ծախսելով Եւրոպայի 770 ԱՄՆ դոլար: Սա նշանակում է, որ 2019 թ.-ին Հայաստան այցելած մոտ 1,9 մլն զբոսաբայիկներն այստեղ ծախսել են գրեթե 1,5 մլրդ դոլար: Սա մեր համախառն ներքին արդյունքի մոտ 11 տոկոսն է կազմում: Այդ գումարը բաժնավել է զբոսաբայությանը զբաղվող կազմակերպությունների, ավիա եւ ավտոբուսային փոխադրողների, հյուրանոցների եւ հանգստյան սենրի, ինչպես նաեւ ծառայությունների (ռեստորաններ, զեղեցկության սրահներ, սափսի ծառայություններ, բնակարանների վարձակալություն եւ այլն) եւ առեւտրի (հուսանվերների վաճառքի եւ այլ խանութներ, մոլեր, առեւտրի կենտրոններ) միջեւ: Բնականաբար զբոսաբայությունը նդասում է նաեւ մեր արդյունաբերական արդյունքների եւ գյուղմթերների արտադրություններին: Այսինքն, այն 1,5 մլրդ դոլարը, որը զբոսաբայիկները ծախսում էին Հայաստանում եւ որն սվազեցնելու է վերոնշյալ ոլորտների զբոսաբայությունները եւ դրանցում ընդգրկված մարդկանց եկամուսները:

Մասնավորապես, զբոսաբայության ոլորտում 2017 թ.-ի դատարանական սվյալներով ընդգրկված է եղել 44500 աշխատող: 2019 թ.-ին, այդ թիվը մոտ կլինեք 50 հազարի: Այսինքն, այդքան մարդ այս սարվա ընթացքում գրկված է մնալու իր եկամուսներից: Ընսանքի անդամների թիվն էլ ներառելով, կարող ենք խոսել մոտ 200 հազար մարդու սոցիալական կացության վստահացման մասին:

Կորոնավիրուսի դեռ կառավարության սաղալված դախարն էլ ավելի է բար-

դացնում իրավիճակը տնտեսության այս ճյուղում: Որքան ուժեղ հաղթահարենք մեր երկրում համավարակը, այնքան հեշ մնանք զբոսաբայության համաշխարհային վերականգնումից եւ կկորցնենք մեր երկիր այցելողներին: Կորոնավիրուսի հաղթահարումից հետո զբոսաբայության դախարը սկզբնական Եւրոպայում արագ է վերականգնվելու եւ դա հնարավորություն է կորցրածը մասամբ եւ արագ հեշ բերելու: Այն երկրները, որոնք արագ կհաղթահարեն համավարակը, նրանք էլ առավելագույնը կախեն զբոսաբայության դախարի վերականգնումից:

Այս իրավիճակը դեռ է համապատասխան եզրակացությունների դատարան կառավարության համար: Նիկոլ Փաշինյանը հայտարարում է, որ Հայաստանից արեւելի զբոսաբայության մեկնողներն այս սարի կմնան եւ կհանգստանան Հայաստանում՝ մասամբ փոխհատուցելով դրսից եկող հոսքի բացակայության կորուստները: Սակայն տնտեսական ճգնաժամը բացասաբար է ազդելու նաեւ այդ մարդկանց եկամուսների վրա՝ հեշեաբար նրանցից Եւրոպայի Հայաստանի ներսում էլ հանգստի չեն մեկնի:

Ներկայիս գնաժամային վիճակում բացայայտեց նաեւ մեկ այլ՝ ավելի հիմնավոր խնդիր՝ զբոսաբայության դիսկալնությունը նմանափող ճգնաժամների դեղմուն: Այն, որ դեռ է խախտվել այս ճյուղի զարգացմանը, որեւէ մեկը չի առարկում, բայց այն չի կարող փոխարինել արդյունաբերական երկիր լինելուն: Մեր խնդիրը դեռ է լինի վերսին ճգնել դառնալ արդյունաբերական երկիր:

Գիտության եւ մշակույթի անվանի գործչի հոբելյանը

Անվանի գիտնական եւ մանկավարժ **Գրիգոր Ալեքսանի Ղարիբյանը** դարձավ 90 տարեկան: Ավարտելով Սյունիքի գյուղական դպրոցը՝ նա անցել է փառավոր ճանապարհ: Երեւանի Փ. Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարան, Երեւանի Պետական համալսարան, Մոսկվայի Լոմոնոսովի անվան Պետական համալսարանի աստիճանաշար, ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիա, հանրադատության մի շարք այլ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ եւ գիտահետազոտական կազմակերպություններ:

Հայ մշակութային գործունեության եւ, հասկալի, սնտեսագիտական դպրոցի բազմաթիվ ներկայացուցիչներ Գ. Ղարիբյանին համարում են իրենց ուսուցիչ՝ բարձր գնահատելով նրա վասակը մարդկային կառուցողի զարգացման եւ երիտասարդ սերնդի կրթության գործում:

Պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանի անցած ճանապարհն արժեւորվում է իր գիտատեսական հետազոտություններին վերաբերող սնտեսագիտության հիմնախնդիրների խոր իմացությամբ, մարդկային հարաբերությունների ցրություններին սիրալից եւ դասավանդելու բնասուր ունակությամբ, ազգային արժեքների պահպանմանը ու զարգացմանը մտադրող հայ մշակութային նրա շնորհով:

Գ. Ղարիբյանի կյանքի 70 տարիներն անմնացող նվիրված են եղել մարդկային կառուցողի զարգացման եւ մեր երկրի բարգավաճմանն ուղղված հիմնախնդիրների լուծմանը: Գիտակրթական ոլորտում ունեցած անուրանալի ծառայությունների համար ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, սնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանը դարձավ «Մովսես Խորենացի» մեդալով, նրան շնորհվել է ՀՀ Գիտության վասակավոր գործչի Պատվավոր կոչում: Վասակաւաս մշակութային եւ Պատվավոր սյունեցին արժանացել է նաեւ ՀՀ Ազգային ժողովի, կառավարության, կրթության եւ Գիտության նախարարության, Կենտրոնա-

կան բանկի, Գիտությունների ազգային ակադեմիայի, Երեւանի Պետական համալսարանի, Հայաստանի Պետական սնտեսագիտական համալսարանի եւ Խաչատուր Աբովյանի անվան Պետական մանկավարժական համալսարանի ոսկե մեդալների եւ մի շարք այլ պարգևների:

Գիտական գործունեության աստիճանը հասկալի կարեւորվում է պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանի կողմից դիտարկվող հիմնախնդիրների արդիականությունն ու հետազոտական մեթոդաբանությունը: Նրա մասնակցությամբ ու ղեկավարությամբ հրատարակված աշխատություններն ու դասագրքերը ուսումնասիրողների եւ երիտասարդների բազմաթիվ սերունդների համար դարձել են սնտեսագիտության հիմնախնդիրների յուրացման կարեւորագույն միջոց:

Մեր նորանկախ երկրում պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանը սահուն մուտք գործեց ազգային սնտեսական հարաբերությունների ուսումնասիրությունների ոլորտ, որն իր դրսեւորումը ստացավ ինչպէս կազմակերպչական, այնպէս էլ գիտահետազոտական աստիճաններով:

Գ. Ղարիբյանը աշխատել է ՀՀ գիտակրթական հեղինակավոր կենտրոններում եւ հրատարակել է 100-ից ավելի գիտական աշխատանքներ եւ մեծագույններ: Անկախության տարիներին լինելով համալսարանի ուսումնական աշխատանքները համակարգող պրոֆեսոր՝ նա մեծապէս նպաստեց մի շարք ֆակուլտետների եւ մասնագիտությունների կայացմանը:

Հասկալի մեծ է նրա ավանդը Երեւանի Պետական համալսարանի կազմում սնտեսագիտության ֆակուլտետի վերաբացման գործում: Դեռեւ 1984 թ. պրոֆեսոր Ղարիբյանի ջանքերի շնորհիվ Երեւանի ժողովրդական սնտեսության ինստիտուտի սնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը սեղանավորվեց:

վեց Երեւանի Պետական համալսարան եւ հետագայում, որպէս այդ ֆակուլտետի ղեկան, նա ամեն ինչ արեց այն դարձնելու միջազգային ժամանակակից ամենաբարձր մակարդակի վրայ: Նրա գիտական աստիճանը հիմնախնդիրների լուծման մասնագիտական խորհուրդների գործունեությունը:

Գիտնականի հետազոտությունները նվիրված են անցումային սնտեսություններում բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման, բաշխման եւ վերաբաշխման գործընթացների կարգավորման, կառուցողի նախասկզբնական կուրսակման, աշխատանքի տուրքային ձեւավորման, մարդկային կառուցողի զարգացման եւ այլ հիմնախնդիրներին: Դրանք այն կարեւորագույն հարցերն են, որոնք շարքեր ուժգնությամբ կանգնում են կենտրոնացված կառավարման մոդելից ազգային սնտեսական հարաբերություններին անցնող ցանկացած երկրի առջեւ եւ որոնց լուծումը պահանջում է ֆրսնաւաս ու հետեւողական աշխատանք:

Նոված խնդիրներին զուգահեռ, մի շարք օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ հանգամանքներով պայմանավորված, Հայաստանը կանգնեց նաեւ արտագաղթի հիմնահարցի առջեւ, որն, անուրուց, կարող է ունենալ լուրջ բացասական ազդեցություն երկրի ազգային անվտանգության վրա: Այս հարցերի լուծումը եւս զսնվում է պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանի սեւեռում ու շարժումների կենտրոնում:

Պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանի երկարամյա եւ բարեխիղճ աշխատանքին, նրա իմաստուն խառնվածքին, մեր համոզմամբ, մեծապէս նպաստել է նաեւ ընտանիքը եւ հասկալի երջանկահիշատակ սկիին Գայանեն:

Համալսարանական կյանքի հունամիզացման զարգացումներին Գ. Ղարիբյանի արդյունաւաս աշխատանքը հասկալի կարեւորվել է ԵՊՀ ղեկար, ակադեմիկոս **Սեւրակ Համբարձումյանի** կողմից: Վերջինիս խոսքերով՝ Գրիգոր Ալեքսանդրովիչը, որպէս ԵՊՀ պրոֆեսոր, իր դասակարգությունները կատարում էր առանց արհեստական բարդացումների, վայելում էր ղեկարաւաս եւ համալսարանականների մեծ հարգանքը, չհրկեց ժամանակի կերպարանաւորություններին, մնաց անդաւաճան ու ազնիվ: Դրա արդյունքում ընդունվեցին այնպի-

սի որոշումներ, ինչպիսիք են համալսարանի ֆակուլտետներում հայոց դասնության դասաւանդումը, փիլիսոփայության եւ սոցիոլոգիայի, օտար լեզուների ֆակուլտետների բացումը, սնտեսագիտության ֆակուլտետի վերաբացումը եւ այլն: Հասկալի մեծանակալից է նրա դերը ԵՊՀ կողմից Արցախի ազատագրական Պայքարի ազակցության եւ օգնության կազմակերպման գործում:

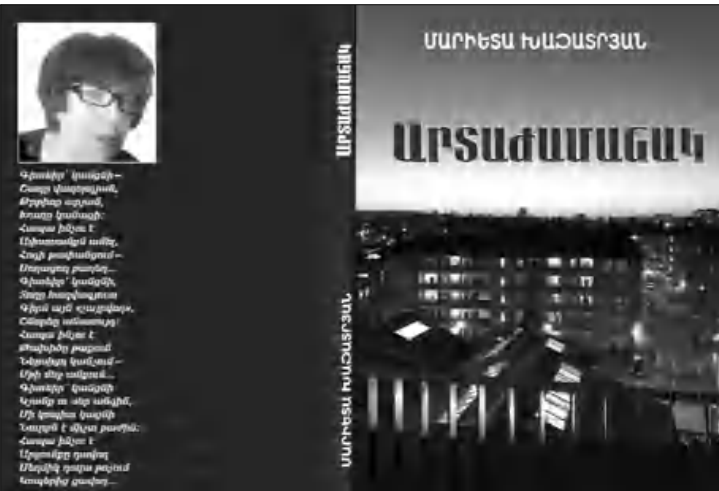
Գրիգոր Ղարիբյանի դերը համալսարանի ուսումնական աշխատանքների համակարգման գործում բարձր է գնահատել նաեւ Երեւանի Պետական համալսարանի հաջորդ ղեկարներ ի կողմից:

Գրիգոր Ղարիբյանի բազմակողմանի զարգացվածության վայելությունն է նաեւ, որ նա իր երկրամբ ոչ միայն կրթության ու Գիտության, այլ նաեւ մշակույթի եւ գեղանկարչության վառ ներկայացուցիչ է: Ինչպէս դասկերակոր նշել է արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր **Լեւոն Զուգասյանը**, «յուղաներկով արված նրա սեղծագործությունները կատարված են մասնագիտական հմտությամբ. աստե վասակաւաս գիտնականը ողջ կյանքում միայն նկարելով է զբաղվել»: Դրա վայելությունը մեզ է համարել վերջինիս գեղանկարների անհասական ցուցահանդեսները, հասկալի ԵՊՀ-ի 100-ամյակին նվիրվածը: Նա գույների եւ գծերի կախարհի աշխարհի մարդ է, որի նկարներից մեր առջեւ հառնում են հայրենի բնության գեղատեսիլ վայրերը, նրա ժայռերն ու ծաղիկները, ամրոցներն ու հիմնավորց կառույցները:

Ակադեմիկոս
Յու. Մ. ՍՈՒՎՈՐՅԱՆ՝
ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության եւ
հասարակական գիտությունների
բաժանմունքի ակադեմիկոս
բարսուղար

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Վ.Բ. ԲՈՍՏԱՆՁՅԱՆ

Լույս է տեսել

Օրերս «Վան Արյան» հրատարակչությունը լույս է ընծայել «Ազգ»ի երկարամյա աշխատակից **Սարիեսա Խաչատրյանի «Արժանաւանակ»** հատորը: 182 էջ կազմող հատորում ամփոփված են հեղինակի մի շարք վիդակները, դասնակածները, մանրադատություններն ու բանաստեղծությունները: Գրի հրատարակչի-խմբագիրն է Վան Արյանը, համակարգչային ձեւավորումը դասակարգում է մեր թերթի ամփոփոխ էջագործ-ձեւավորող Կարինե Արզումանյանին:

Շնորհավորում եւ ստեղծագործական նոր հաջողություններ ենք մաղթում հեղինակին:

ԳԳՏ ԱԳՆ ռաս բան է հասկացնում ...

Մայիսի 23-ին նույն հարթակը, հղում անելով «Ազերբայ՝ Պետական գործակալության սեղեկությանը, ծանուցում է, թէ «Գերմանիայում փակել են հայ անջատականների arzach.de կայքը, «Արցախի ուսմանց եւրոպական կենտրոնը»: Որոշումն ընդունել են Գերմանիայի իշխանությունները՝ ի դասաւասան ադրբեջանցիների համար դիմումների, որոնցում մասնակցել են «կայքում ռեղ գտած անջատական, օկուպացիոն ֆարգի, խաղաղ բնակիչներին իրենց հայրենի տուն վերադառնալու արգելի մասին»: Հեռացվել են Հարություն Գրիգորյանի ֆեյսբուքի, թվիթերի պրոֆիլը, ըստ որի նա ներկայացել է որպէս ԳԳՀ-ում Արցախի ներկայացուցիչ: Ադրբեջանական լրատվամիջոցը հարկ է համարում գովազդել իր ուրախությունն առ այն, որ նախ՝ Հարություն Գրիգորյանին Գերմանիան «դաստեղ» այն օրը, երբ նրա «նախագահը» երկրում էր գովաւած սարածներում»: Եւ՝ Գերմանիայի նախարարային որոշումը ազդակ կլինի Եվրոմիության մյուս երկրների համար՝ սասարելու Ադրբեջանի սարածային ամբողջականությունը: Վերջում երդման ձեւակերպումն է ներկայացնում «Հաֆիւն.ազ»-ը՝ Կասկածից վեր է, որ Գերմանիայում ունեցած հաջողությունից հետո ադրբեջանական կողմը կհասնի նրան, որ աշխարհի որեւէ վայրում գոյություն չունենա դարաբաղյան անջատական որեւէ ներկայացուցչություն:

Մայիսի 23-ին Արցախի Հանրապետության ԱԳՆ սեղեկաւսության եւ հասարակայնության հետ կառուցողի վարչությունից գրավոր արձագանք եղավ. «Արցախի ժողովրդի օրինական ատերը Գերմանիայում դաստեղանում է մի կազմակերպություն, որը գրանցվել եւ իր գործունեությունն է իրականացնում նսակաւայր երկրի օրենսդրությանը համադասաւասան: Կազմակերպության նդասակների թվում հարկ է նշել Գերմանիայի հասարակության իրագեկումն Արցախի մասին, ինչպէս նաեւ երկու երկրների ժողովուրդների միջեւ սարքեր ոլորտներում համագործակցության հաստատումը: Գերմանիայում Արցախի ժողովրդի ատերի դաստեղանությունն ուղղված գործունեությունը թաւանցիլ բնույթ է կրում ու կլինի ատումնակական»:

Առայժմ դժվար է միանշանակ եզրակացության հանգել, թէ ինչն է դասձառը, որ անցյալ տարի Ֆրանսիայի սարքեր ֆաղաւներում ստեղծվեցին Արցախի սարքեր բնակաւայրերի հետ համագործակցության ծրագրերը, ադրբեջանական իրակական թղթիկներ են հրատարակ գալիս ամերիկյան նահանգային, ֆաղաւային խորհուրդների գրասենյակներում, իսկ Գերմանիայում ավելի բաց ցուցադրեցին այն, ինչը, մեր կարծիքով, պայմանավորված է Ռուսաստան- Ադրբեջան-Թուրքիա, Արեւմուտք-Ադրբեջան-Թուրքիա, Արեւմուտք- Ռուսաստան մրցակցային ատերով:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կենսրոնական բանկի համար SafeNet LUNA SA 1700 գաղտնագրման բանալիների ստեղծման եւ դահողանման անվանագրության համակարգի կամ համարժեք բնութագրով այլ համակարգի ձեռքբերման նպատակով կազմակերպության ընտրության բաց մրցույթ կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկը կազմակերպում է բաց մրցույթ՝ ՀՀ կենսրոնական բանկի կարիքներն ապահովելու համար SafeNet LUNA SA 1700 գաղտնագրման բանալիների ստեղծման եւ դահողանման անվանագրության համակարգի կամ համարժեք բնութագրով այլ համակարգի ձեռքբերման նպատակով կազմակերպություն ընտրելու համար:

Բաց մրցույթին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտարերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին եւ ունեն գնման թայմանագրով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար դահողանման իրավունք, սեփականական եւ ֆինանսական միջոցներ:

Բաց մրցույթին մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարելու հետեւյալ դահողանմաններին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա թայմանագրով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար հրավերով դահողանմանը՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համադասասխանություն թայմանագրով նախատեսված գործունեությանը.
- 2) մասնագիտական փորձառություն.
- 3) սեփականական միջոցներ.
- 4) ֆինանսական միջոցներ.

5) աշխատանքային ռեսուրսներ:
Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային ձևով, Հայաստանի Հանրապետություն կենսրոնական բանկ՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվեն հայտերն լեզվով:
Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչև 2020թ. հունիսի 29-ը, ժամը 16:00 «Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկ» ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման միջոց անց է կացվելու ՀՀ կենսրոնական բանկում՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2020թ. հունիսի 29-ին, ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման միջոցը հրավիրվում է 2020թ. հուլիսի 03-ին ժամը 16:00:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկի Ներքին ծառայությունների վարչություն, հեռ. 59-28-02,59-28-05 ներքին՝ 18-02, 18-05, mail - galust.galstyan@cba.am:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կենսրոնական բանկի կարիքներն ապահովելու համար իրադարձությունների հավաքագրման սարքեր ձեռքբերելու նպատակով մասնակարար կազմակերպության ընտրության բաց մրցույթ կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկը կազմակերպում է բաց մրցույթ՝ իրադարձությունների հավաքագրման սարքեր ձեռքբերելու նպատակով մասնակարար կազմակերպություն ընտրելու համար:

Բաց մրցույթին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտարերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին եւ ունեն գնման թայմանագրով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար դահողանման իրավունք, սեփականական եւ ֆինանսական միջոցներ:

Բաց մրցույթին մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարելու հետեւյալ դահողանմաններին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա թայմանագրով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար հրավերով դահողանմանը՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համադասասխանություն թայմանագրով նախատեսված գործունեությանը.
- 2) մասնագիտական փորձառություն.
- 3) սեփականական միջոցներ.
- 4) ֆինանսական միջոցներ.
- 5) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային ձևով, Հայաստանի Հանրապետություն կենսրոնական բանկ՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվեն հայտերն լեզվով:
Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչև 2020թ. հունիսի 29-ի ժամը 16:00 «Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկ» ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման միջոց անց է կացվելու ՀՀ կենսրոնական բանկում՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2020թ. հունիսի 29-ի ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման միջոցը հրավիրվում է 2020թ. հուլիսի 03-ին ժամը 16:00:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկի Ներքին ծառայությունների վարչություն, հեռ. 59-28-02,59-28-05 ներքին՝ 18-02, 18-05, mail - galust.galstyan@cba.am:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կենսրոնական բանկի կարիքներն ապահովելու համար PoE+ցանցային կոմուսասոնների կամ համարժեք եւ SFP հաղորդիչ մոդուլների կամ համարժեք ձեռքբերման նպատակով մասնակարար կազմակերպության ընտրության բաց մրցույթ կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկը կազմակերպում է բաց մրցույթ՝ PoE+ ցանցային կոմուսասոնների կամ համարժեք եւ SFP հաղորդիչ մոդուլների կամ համարժեք ձեռքբերման նպատակով մասնակարար կազմակերպություն ընտրելու համար:

Բաց մրցույթին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության եւ օտարերկրյա իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ եւ հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին եւ ունեն գնման թայմանագրով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար դահողանման իրավունք, սեփականական եւ ֆինանսական միջոցներ:

Բաց մրցույթին մասնակցել ցանկացող անձինք մեծ է բավարարելու հետեւյալ դահողանմաններին՝

Մասնակիցը մեծ է ունենա թայմանագրով նախատեսված դրամավորումների կատարման համար հրավերով դահողանմանը՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համադասասխանություն թայմանագրով նախատեսված գործունեությանը.
- 2) մասնագիտական փորձառություն.
- 3) սեփականական միջոցներ.
- 4) ֆինանսական միջոցներ.
- 5) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեշտ է ներկայացնել թղթային ձևով, Հայաստանի Հանրապետություն կենսրոնական բանկ՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը մեծ է ներկայացվեն հայտերն լեզվով:
Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչև 2020թ. հունիսի 29-ի ժամը 16:00 «Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկ» ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման միջոց անց է կացվելու ՀՀ կենսրոնական բանկում՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2020թ. հունիսի 29-ի ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման միջոցը հրավիրվում է 2020թ. հուլիսի 03-ին ժամը 16:00:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենսրոնական բանկի Ներքին ծառայությունների վարչություն, հեռ. 59-28-02,59-28-05 ներքին՝ 18-02, 18-05, mail - galust.galstyan@cba.am:

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

Ճավակցություն

Ցավակցում ենք Արա Արահամյանին եղբոր՝ **Ալեքսանդր Արահամյանի** վաղաժամ մահվան առթիվ: Համաճարհային հայկական կոնգրեսի եւ Ռուսաստանի հայերի միության հայաստանյան մասնաճյուղի կողմից խորապես վշտացած են Ռուսաստանի հայերի միության եւ համաճարհային հայկական կոնգրեսի նախագահ Արա Արահամյանին, ինչպես նաև Սեդեյ, Գագիկ, Արմեն եւ Կարինե Արահամյաններին՝ իրենց եղբոր՝ **Ալեքսանդր Արահամյանի** վաղաժամ մահվան առթիվ եւ ցավակցում են բոլոր հարազատներին ծանր կորստի կաղակցությամբ:

Համաճարհային հայկական կոնգրեսի գլխավոր վարչություն
Ռուսաստանի հայերի միության հայաստանյան մասնաճյուղի սնորհություն ***

Ռուսաց լեզվի զարգացման հայկական կենտրոնի վարչության անդամները ցավակցում են Ռուսաստանի հայերի միության նախագահ Արա Արահամյանին մահվան առթիվ եւ վշտակցում հանգուցյալի բոլոր հարազատներին:

Ռուսաց լեզվի զարգացման հայկական կենտրոնի վարչություն ***

Մեծարգո դարձնում Արա Արահամյանի Արահամյան

Ալեքսանդր Արահամյանի վաղաժամ մահվան կաղակցությամբ «Սոցլասիտ-Արմենիա» ՍՊԸ-ի ողջ անձնակազմը՝ ի դեմս գլխավոր սնորհի՝ խորին ցավակցություն են հայտնում Ձեզ, Ձեր հարազատներին ու մեծավորներին: Հարգանք մարդու մահը մեծ վիշտ է ծանր փորձություն է: Լուսավոր հիշողություններ մի մարդու մասին, որ ազնվորեն ու արժանապատվորեն ապրեց իր կյանքը, իրենից հետո թողնելով իր բարի գործերի ժողովները, որոնք միշտ ավելի ուժեղ կլինեն մահից:

Հարգանքով՝ «Սոցլասիտ-Արմենիա» ՍՊԸ-ի անձնակազմ ***

«ԱԶԳ» շաբաթաթերթի խմբագրությունը վշտակցում է Սեդեյ, Գագիկ, Արա, Արմեն եւ Կարինե Արահամյաններին՝ իրենց սիրելի եղբոր՝ Ալեքսանդր Արահամյանի մահվան շխուր առթիվ եւ հայցում երկմային միաբարություն:

Ճավակցություն

Ցավով տեղեկացանք, որ Մոսկվայում կյանքից անժամանակ հեռացել է մեր ընթերցողներին իր մի շարք հուշագրություններով ծանոթ լրագրող, Ռուսաստանի մայրաքաղաքում Արմենյանի թագսոնական նախկին թղթակից **Կարո Աթայանը**:

Մեր խորագրաց ցավակցությունները որդուն՝ Դավիթ Աթայանին ու մյուս հարազատներին:

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԻԸ Տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԹԵԶԵՅԱՆ ՓԱՐԻՇԽԻՆ» ՍՊԸ
Երևան 0010, Հանրապետության 47
e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈՒԲ ԱՐԵՏԻԶԵՆԻԱՆ հեռ. 060 271117
Հավակալություն (գովազդ) հեռ. 582960
Ընթերցողի լրահավատ ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի

“AZG” Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010